

SEISMOGRAF (<http://seismograf.org/>)

FORSIDE (/) FOKUS (/FOKUS) PEER (/PEER) PODCAST (/LYT-DYBT) ARKIVET (/ARKIVET) KALENDER (/KALENDER) OM (/OM)

25.06.15

http://seismograf.org/sites/default/files/article_images/radioverdener_large.jpg

ET MEDIUM VI TROEDE VI KENDTE

Anmeldelse af bogen Radioverdener: Auditiv kultur, historie og arkiver

En række danske medieforskere står bag en ny udgivelse om radiolytning, -historie og arkiver, der gennem tæt analyse giver både fornyet bagklogskab til radiohistorien og overblik over fremtidens muligheder for et medie, der på mange måder har fået et nyt liv i det 21. århundrede.

af [Rasmus Cleve Christensen](#) ([profil/rasmus-cleve](#)) Like 6

Radioverdener udkommer i en tid, hvor radioen gennemgår en udvikling, der ligner den, tv-mediet gennemgik for kun få år siden: Ny teknologi og digitalisering skubber mediet væk fra traditionelle platforme og ind på en ny arena med ændrede spilleregler og muligheder. Om få år vil FM-båndet lukke, og radio vil udelukkende være noget, der kommer til os digitalt via DAB-apparater eller on-demand på mobile platforme i form af især podcasts. Men samme teknologiske udvikling giver samtidig muligheder i form af digitalisering af fortidens radio og letter arbejdet med arkiverne i en grad, der fostrer nye forskningstilgange.

Radio kan pludselig være mange ting, og denne tilstand af overgangsperiode samt det fornyede arkivariske overblik kalder både på tilbageblik og spådomme. Udgivelsen forsøger begge dele og mere til. Bogen er opdelt i tre dele, der beskæftiger sig med henholdsvis radioen og det moderne, konkrete programanalyser samt digitalisering – forstået både som radio i en digital tidsalder, men også den digitale adgang til tidligere tiders arkiver. Universiteterne i København, Roskilde, Odense og Aarhus er alle repræsenterede, og halvdelen af de i alt 16 bidrag udspringer af ph.d.-afhandlinger skrevet under det såkaldte LARM-projekt – et tværinstitutionelt

Hvor man tidligere i høj grad har fokuseret på eksterne, politiske eller institutionelle problemstillinger, har forskerne under LARM-projektet haft fingrene nede i materialet.

forskningsprojekt, der løb fra 2010-14 og havde adgangen til store dele af DR's radioarkiver som sit udgangspunkt. I dag udgør projektet et vægtigt kapitel i dansk radioforskning, idet man for første gang har haft store mængder fortidigt lydmateriale til rådighed for forskning. Hvor man tidligere i høj grad har fokuseret på eksterne, politiske eller institutionelle problemstillinger, har forskerne under LARM-projektet haft fingrene nede i materialet, hvilket udgivelsen tydeligt vidner om.

Som at være der selv

I bogens første, mere historiske del finder man eksempelvis Jacob Kreutzfeldts undersøgelse af den helt tidlige radioreportage og dennes auditive grammatik, som han kalder den. Med grammatik skal forstås sammensætningen af og samspillet mellem de enkelte bestanddele, som den lydige scene består af – reporterens stemme i nutid, de omgivende lyde osv. – som er med til at skabe mening og give genren dens særegne, radiofoniske sprog. Den i dag velkendte genre opstod med inspiration fra Tyskland ved indgangen til 1930'erne, hvor man ellers tøvede med at tage mikrofonerne ud af Statsradiofoniens studier, da man her kunne føre bedre kontrol med, hvad der foregik. Men reportagen havde (og har) den styrke, at den kunne tage lytterne med til en begivenhed på en nærværende måde gennem radioens trådløse rum – næsten som at være der selv. Således er man i Kreutzfeldts tekst pludselig til stede i et nu, der udspiller sig på Københavns rådhusplads under Besættelsen en aften i 1940, i selskab med reporteren Svend Carstensen i udsendelsen *Færdslen i Mørke*. "Netop nu hører vi ambulancens horn. Den kom jagende forbi". Mørket og den utrygge stemning, som ambulancens lyd bidrager med, virker pludselig som et miniaturebillede på det mørke og den utryghed, den tyske besættelsesmagt må have skabt, og som Carstensen taler ud fra. Det er et simpelt men stærkt tidsbillede.

Fire drenge fra Liverpool
Et andet interessant bidrag om monopoltidens radio er Henrik Smith-Sivertsens beskæftigelse med P3's grundlæggelse i 1963 og den musik, der her blev spillet. En af pladevenderne var den dengang kun 17-årige gymnasieelev Jørgen Mylius, som fik arbejde hos Danmarks Radios nye kanal for populærmusik. Myten fortæller, at han var den første til at spille Beatles, og at resten af DR ignorerede dem. Smith-Sivertsen

Smith-Sivertsen afliver denne myte og genskriver den flittigt fortalte historie om, hvordan DR var konservative musiknørder der ikke

MODERNE MANDAGE Anmeldelse af koncertserien Moderne Mandage. (artikel/moderne-mandage)	13.03.17
SNYLTERE! Svend Hvidtfelt Nielsen anmelder bogen 'Ib Nørholm - komponisten, musikken, tiden' skrevet af musikhistorikeren Jens Brincker. (artikel/snylttere-0)	07.03.17
LYDINSTALLATIONER OG ØKOSYSTEMER Jacob Gustav Winckler anmelder udstillingen 'from here to ear v. 21' af Celeste Bouslier-Mougenot på Copenhagen Contemporary 25.11.2016-05.03.2017. (artikel/lydinstallationer-og-okosystemer)	03.03.17
KOMPLEKSE LYDMILJØER (OG HVORDAN VI LYTTER TIL DEM) Interview med Morten Riis og Marie Hejlund, som er kuratorer af projektet The OverHEARD, der er en del af Aarhus Kulturbj 2017 (artikel/komplekse-lydmiljoer-og-hvordan-vi-lytter-til-dem)	26.02.17
ET KUNSTNERISK STUDIE I LYD OG MENNESKE Ingeborg Økels interview Jenny Graf Sheppard, nyanst lektor i Lydkunst på Det Kongelige Danske Kunstakadem i København. kunstnerisk-studie-i-lyd-og-menneske)	22.02.17
LANGSOM MUSIK FOR VÅGNE LYTTERE Søren Møller Sørensen anmelder opførelsen af 'OCCAM OCCAM' af den franske komponist Eliane Radigue i Holmens Kirke fredag den 10. februar som en del af Vinterjazz 2017. (artikel/langsom-musik-for-vaagne-lyttere)	20.02.17
NETVÆRKETS YDRE GRÆNSER Tobias Linnemann Ewé anmelder to aktuelle, digitale udgivelser fra henholdsvis Brian Eno og Morten Poulsen, samt radioplatformen radio.garden. (artikel/netvaerkets-ydre-graenser)	12.02.17
LYD OG KUNST OG DUCHAMP OG GENTAGELSE OG CARDIFF OG LINDE OG... Anmeldelse af Magnus Haglund: Lysnære. En Esså om Lyd og Konst. Bøkkforlaget Korpen, 2016 og-kunst-og-duchamp-og-gentagelse-og-cardiff-og-linde-og)	09.02.17
FIGURA FESTSPELE Andrew Mellor dropped-in on three concerts at this year's Figura Festspele, where almost every piece came with words attached. (artikel/figura-festspele)	06.02.17
ROTUNDENS REFLEKSIONER OG POSTKORT FRA PERIFERIEREN Nils Bloch-Sørensen anmelder udgivelse 'Rotunda' af Christian Windfeld og 'Postkort fra Hirsholm' af William Kudahl. (artikel/rotundens-refleksioner-og-postkort-fra-periferien)	30.01.17

ville spille den pop- og pigtrådmusik

aflever denne myte og genskriver den flittigt fortalte historie om, hvordan DR var konservative musiksnobber, der ikke ville spille den pop- og pigtrådmusik, som bl.a. piratradioen Mercur inden da havde præsenterede danskerne for. Han kan gøre det, fordi enkelte af udsendelserne (og ikke mindst spillelisterne) nu er blevet digitaliserede. Arkivet bidrager hermed til en langt mere præcis og nuanceret historie om musikformidlingen i DR.

Uden egentlig at adskille sig bemærkelsesværdigt fra første del i sin tilgang, præsenterer bogens anden del en række analyser af specifikke programrækker, ligesom forskellige sproglige udviklinger analyseres ved at sammenligne sprogbrugen over tid. Det er måske her, at adgangen til de massive mængder arkivmateriale kaster mest perspektiv af sig. De resurser, der er lagt i at gemme og bevare materiale af umiddelbar hverdagsagtig karakter for eftertiden, viser pludselig et enormt potentiale, når Jacob Thøgersen eksempelvis kan beskæftige sig med fonetisk reduktion i over 70 års udgaver af Radioavisen, der jo har fungeret som en slags sidste bastion for den såkaldt korrekte sprogbrug.

The medium formerly known as radio

Denne formulering opræder i bogens sidste del, der beskæftiger sig med radioen i den digitale tidsalder. Her oprises relevante problemstillinger i denne brydningstid. Per Jauert og Niels Brügger leverer hver deres bidrag til en ret kærkommen statusopgørelse og begrebsafklaring. Hvor mange lytter f.eks. til digital radio kontra FM? Hvad er forskellen på digital radio og internetradio? Og hvad dækker radiobegrebet overhovedet over i dag? Jacob Kreutzfeldt får det sidste ord, som han bruger på at reflektere

over mediets fremtid ved at se på forskellige tendenser i bl.a. amerikansk radio og på podcast-teknologiens indtog for godt og vel et tiår siden. Radiomediet står i denne overgangsfase bl.a. til at miste én af sine vigtigste karaktertræk. Dét, at den er født som et massemedium for simultan lytning, opløses, når folk over hele verden downloader lydfortællinger til eksempelvis deres smartphones og lytter, når og hvor de ønsker. Vælger vi med tiden også at kalde dét for radio? Er det ok med nogle lidt flydende begreber for nu?

På den måde udfylder udgivelsen med sin grundige historieskrivning en ret vigtig plads i et forandrende medie- og radiolandskab. Mens vi prøver at blive kloge på fremtiden, kan vi måske blive dét klogere ved først at blive klogere på fortiden. Eller som det formuleres i indledningskapitlet: "Hvis vi ikke ved, hvad radioen er i dag, så ved vi til gengæld i dag mere end nogensinde, hvad den har været." Det bidrager især bogens historiske analyser til.

Mens vi prøver at blive kloge på fremtiden, kan vi måske blive dét klogere ved først at blive klogere på fortiden.

Hvem bør læse den, hvordan og hvorfor?

Ellers er den røde tråd kun til stede i en vis udstrækning. Som med antologier flest er de enkelte bidrag (og de forskningsprojekter de repræsenterer) ikke nødvendigvis blevet til med deres plads i netop denne antologi for øje. Det afslører de tre lidt anstrengte underinddelinger bl.a. Og det kan til tider være svært at foretage springet fra radiomontage til sprogbrug til jingleudvikling og stadig have fornemmelsen af, at det hele passer ind under én samlet overskrift – i dette tilfælde noget om radio og arkiver. Til gengæld står flere af bidragene virkelig stærkt som enkeltlæsninger, og antologien fungerer som en god tekstsamling, der samlet set fører læseren ajour med dansk radioforskning, som den tager sig ud i alle sine variationer i 2015.

Trods den nære, analytiske tilgang hos de fleste bidragsydere, er deres omgang med materialet naturligvis videnskabeligt i sin natur og kan rumme visse barrierer i forhold til den almene radiointeresserede eller -lytter. Dels er der den akademiske, sproglige distance mellem forskeren og materialet, og dels er der den reelle afstand mellem læseren og det materiale, der beskrives af forskeren. Radiolyden er jo kun til stede i kraft af de ord, der skrives om den, og læseren er henvist til at skulle forestille sig, hvordan det mon rent faktisk har lydt. Dertil kan man jo blot begræde, at LARM-projektets og forskernes adgang til DR's arkiver ikke samtidig gælder for den brede offentlighed, der stadig kun kan lytte til fortidens danske radio i et meget begrænset omfang. Bogen er og bliver primært for folk med en faglig eller i al fald vidtrækkende interesse for radiomediet, arkiver og det kulturhistoriske arbejde hermed. Mest vedkommende står de analyser, der beskæftiger sig med konkrete radioudsendelser, frem for de mere interne bidrag, der omhandler dét at bedrive radioforskning på nye præmisser.

Radioverdener: Auditiv kultur, historie og arkiver

Redigeret af Erik Granly Jensen, Jacob Kreutzfeldt, Morten Michelsen og Erik Svendsen
Aarhus Universitetsforlag, 2015
322 sider
ISBN: 978-87-7124-503-5

0 Comments

Sort by

Add a comment...

Facebook Comments Plugin